

Konferencje w 2011 roku

Dariusz Firszt
Katedra Ekonomii Stosowanej
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Ekonomiczna burza mózgów - działamy już dekadę!

Rok 2011 to nie tylko jubileusz 10-lecia Uniwersytetu Rzeszowskiego. Razem z nim świętują organizatorzy i uczestnicy corocznej, międzynarodowej konferencji naukowej

tego przedsięwzięcia, prof. M. G. Woźniakiem. Wszak w tym roku, w dniach 22-23 września odbyła się już dziesiąta, jubileuszowa debata w ramach tego cyklu. Konferencja zawsze była swego rodzaju burzą mózgów, intelektualną ucztą. Jak co roku, również tym razem nie zabrakło znakomitych gości, wybitnych i inspirujących referatów oraz burzliwych dyskusji. Okoliczności jubileuszowe sprawiają, iż szczegóły ostatniej debaty schodzą na dalszy plan, bowiem 10 lat działalności wymaga podsumowania, spojrzenia na osiągnięcia całego cyklu w kontekście jednej, wielkiej, permanentnej dyskusji. Dlatego przedstawiam najistotniejsze - moim zdaniem - jej efekty, pozostawiając czytelnikowi ocenę ich znaczenia naukowego oraz roli w rozwoju Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Holizm

Rezultaty i osiągnięcia przedsięwzięcia pod hasłem w różny sposób szeregować: od najbardziej doniosłych do mniej istotnych, od ogólnych do bardziej szczegółowych itd. Jakąkolwiek gradację przyjmijemy, do najważniejszych sukcesów tego przedsięwzięcia niewątpliwie należy jego interdyscyplinarny, holistyczny charakter. Był to cel przyświecający organizatorom od samego początku. Udało się go wówczas zrealizować, a następnie kontynuować i twórczo rozwijać w kolejnych jej odsłonach. Co szczególnie istotne, na konferencjach materializuje się najbardziej pożądana, pragmatyczna wersja podejścia holistycznego. Nie jest bowiem sztuką zorganizowanie sesji złożonej z kilku referatów, w których ekonomiści tym samym, hermetycznym językiem będą zgłaszać kolejne teoretyczne argumenty na rzecz podejścia holistycznego. Prawdziwą sztuką jest organizacja panelu, w którym przedstawiciele skrajnie różniących się dyscyplin, od ekonomii po inżynierię genetyczną, od matematyki po teologię będą prezentować swoją interpretację tego samego problemu społeczno-ekonomicznego. Przy czym wystąpienia będą wzajemnie zrozumiałe i zainspirują do twórczej dyskusji, zakończonej konsensem. Właśnie tego rodzaju interdyscyplinarne debaty - ze znakomitym skutkiem - udaje się rokrocznie wplatać w program naszej konferencji.

Aby dostrzec pragmatyczny wymiar holizmu wystarczy przeglądnąć listy uczestników poszczególnych debat. Otwierają je oczywiście ekonomiści, często nazwiska o światowej sławie oraz przedstawiciele nauk pokrewnych - finansów, zarządzania i towaroznawstwa. Znaczną część gości stanowią jednak naukowcy z innych dziedzin - psychologii, socjologii, teologii, politologii, matematyki, statystyki, a nawet nauk przyrodniczych i inżynierijno-technicznych. A oto przykłady poruszanych zagadnień: społeczno-ekonomiczne skutki inżynierii genetycznej, zasada zachowania energii jako wyznacznik tempa pomnażania kapitału, sztuczna inteligencja jako alternatywna nieefektywnych narzędzi ekonometrycznych itd. Nieczęsto tego rodzaju kwestie poruszane są na konferencjach ekonomicznych, również w piśmiennictwie ekonomicznym jest to rzadkość. Pod tym względem konferencja społeczne a wzrost gospodarczy

Naukowa precyzja nakazuje wspomnieć, iż nie pretendujemy do roli twórców czy inspiratorów podejścia holistycznego w ekonomii. Jest ono bowiem znane już od półwiecza - pojawiło się w pracy K. Polany

typu podejście. Holizm podzielił niejako los ewangelicznego kamienia odrzuconego przez budujących, w tym przypadku architektów głównego nurtu ekonomii powojennej. Został on zdominowany przez metodologiczny indywidualizm i mechanistyczny redukcjonizm, co wyprowadziło ekonomistów na manowce, a w realnej gospodarce było źródłem paradoksalnych i tragicznych w skutkach wydarzeń. Najlepszą ich egzemplifikacją może być okoliczność w której Ameryka, uznawana za wzór innowacyjnej gospodarki stała się ofiarą innowacji w sferze finansów. Organizatorzy i uczestnicy naszych konferencji są przekonani, iż ten sam holizm może zostać podjęty na nowo i stać się kamieniem węgielnym nowej ekonomii, której rozwój po trudnym okresie kryzysu w światowej gospodarce jest bardziej prawdopodobny i bardziej potrzebny niż kiedykolwiek wcześniej.

Nierówności nierównościami nierówne

Wymienianie konkretnych osiągnięć naukowych konferencji należy niewątpliwie rozpocząć od tytułowego problemu nierówności. Jest to problematyka rokrocznie stanowiąca stały punkt programu debaty. W efekcie, na gruncie nauk ekonomicznych i społecznych wypracowano różne, alternatywne podejścia do problematyki nierówności, ubóstwa i metod ich zwalczania. Najważniejszym, nowatorskim osiągnięciem w tym obszarze jest jednak wypracowanie i rozwijanie oryginalnej koncepcji nierówności aktywizujących i frustrujących, które diametralnie zmienia spojrzenie na sprzężenia problematyki ubóstwa i rozwoju gospodarczego. Koncepcja ta, zaproponowana przez prof. M. G. Woźniaka, wyłoniła się właśnie w trakcie konferencji, była przedmiotem burzliwych dyskusji, które pozwoliły na jej rozwój w kierunku zastosowań aplikacyjnych. Wiele obiektywnych przeszkód, m.in. w obszarze statystyki, utrudnia weryfikację tez sformułowanych w tym obszarze. Mamy jednak nadzieję, iż permanentna współpraca z wybitnymi statystykami i ekonometrykami przy okazji kolejnych debat pozwoli na formalizację wspomnianej koncepcji, co otworzy drogę do badań ilościowych i praktycznych zastosowań.

Wiedza nie wystarczy

W debacie na temat wzrostu gospodarczego nie sposób pominąć kwestii wiedzy i ekonomicznych konsekwencji jej tworzenia oraz upowszechniania. Stąd też hasło gospodarka oparta na wiedzy (GOW) była tematem przewijającym się przez wszystkie dotychczasowe konferencje, a w roku 2006 cała debata skoncentrowała się na tym problemie. Wysiłek uczestników spotkania zaowocował stworzeniem wartości dodanej również w tym obszarze badawczym. Studiując literaturę światową podejmującą ten problem można odnieść wrażenie, iż większość dylematów z nim związanych została poddana analizie i szerokiej dyskusji. Ekonomiści od lat próbują odpowiedzieć m.in. na pytania: czy wiedza oddziałuje na wzrost gospodarczy za pośrednictwem kapitału ludzkiego, czy też należy ją utożsamiać z działalnością badawczo rozwojową; czy ważne jest jak najszersze upowszechnianie wiedzy w procesie edukacji, czy też z punktu widzenia efektów gospodarczych najważniejsza jest identyfikacja i specjalistyczne kształcenie elit intelektualnych. Debata toczona na forum naszej konferencji doprowadziła do wniosku, iż tego typu rozważania nie dotyczą sedna sprawy. Problem polega bowiem na tym, iż ekonomicznie istotna jest wiedza zdolna do działania, a nie każda wiedza. Pomijanie tej kwestii, np. w procesie ilościowych analiz kapitału ludzkiego, prowadzi często do mylnej interpretacji uzyskiwanych wyników, bądź wniosków sprzecznych z intuicyjnie oczywistymi zależnościami. W efekcie podjęto problem paradoksów rozwoju kapitału ludzkiego, nad którym dyskusja przyczyniła się do powstania wielu cennych opracowań naukowych. Kontynuacja badań w tym obszarze doprowadziła do upowszechnienia nowej koncepcji - holistycznej modernizacji refleksyjnej kapitału ludzkiego. Istotą tej modernizacji jest wyposażanie ludzi w zdolność autorefleksji i refleksji zewnętrznej, co wydaje się kluczowe dla rozwoju ekonomicznego (kreatywność, przedsiębiorczość, innowacyjność, efektywność) oraz społecznego (zapobieganie wykluczeniu i ograniczanie nierówności, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój dojrzałej demokracji i kontroli obywatelskiej nad sprawującymi władzę). Wspomniana koncepcja została opracowana na gruncie socjologii, zaś nasza konferencja stwarza możliwości jej przeszczepienia do nauk ekonomicznych. Zatem podejście holistyczne procentuje!

Uzupełnieniem wymienionych tu działań było zainicjowanie pracy nad alternatywnym programem kapitału ludzkiego, którego celem jest rozwiązanie kwestii nierówności dochodowych poprzez konstrukcję systemu płac opartego o wkład kapitału ludzkiego do produktu. Podstawą tego programu jest oryginalna

koncepcja prof. M. Dobiji z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, której rozwijanie daje nadzieję na wniesienie istotnej wartości dodanej do teorii ekonomii.

Innowacyjny człowiek czy innowacyjny system?

Dominujące wśród uczestników konferencji, a poparte badaniami naukowymi przekonanie o fundamentalnej roli wiedzy, samoodpowiedzialności i kreatywności jednostek w ograniczaniu nierówności społecznych i wychodzeniu z pułapki zacofania w naturalny sposób skierowało dyskusję również na problem innowacyjności. W tym obszarze za szczególne osiągnięcie cyklu naszych debat można uznać współpracę, jaka zawiązała się pomiędzy przedstawicielami nauk ekonomicznych, zarządzania, socjologii i psychologii. Jej owocem jest zgłębienie problematyki podmiotowych uwarunkowań innowacyjności. Wnioski z tej dyskusji bynajmniej nie podważają dotychczasowych ustaleń ekonomistów w kwestii roli czynników materialnych, instytucjonalnych i systemowych w kreowaniu innowacyjności gospodarek. Jednakże abstrahowanie od uwarunkowań podmiotowych powoduje, iż trudno jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie o przyczyny swoistej bariery innowacyjnej wielu gospodarek, w tym polskiej. Na tej podstawie można sformułować przypuszczenie, iż promowanie postaw kreatywnych od najwcześniejszych szczebli edukacji może być skuteczną metodą przełamania barier innowacyjności tkwiących w innych obszarach. Koncepcja ta pojawiła się na jednej z ostatnich konferencji, zatem jej twórcze rozwijanie w kolejnych zaowocuje, mamy nadzieję, interesującymi odkryciami.

Rekomendacja - rozwój zintegrowany!

Najbardziej reprezentatywnym dla całego cyklu spotkań zagadnieniem jest rozwój zintegrowany. Kategoria ta pojawiała się incydentalnie w literaturze ekonomicznej już wcześniej, jednakże dopiero środowisko naukowe skupione wokół rzeszowskich konferencji wypracowało nową, spójną jej definicję. Zintegrowany rozwój rozumiany jest mianowicie jako harmonijne, pozytywne zmiany we wszystkich sferach bytu ludzkiego (ciała, ducha, umysłu, ekonomii, technologii, polityki i społecznej). W świetle tej definicji pojęcie zintegrowanego rozwoju wyznacza nowe reguły myślenia o procesach modernizacji, wzrostu gospodarczego i spójności społeczno-ekonomicznej.

Wprzężenie wspomnianej kategorii w badania ekonomiczne stanowi niezwykle intrygujące wyzwanie naukowe, które z pewnością będzie podjęte w kolejnych debatach. Już w tym momencie rysują się konkretne zagadnienia wymagające zgłębienia, jak np. diagnoza możliwości pomiaru zintegrowanego rozwoju. Badania w tym obszarze stanowią okazję do dalszej integracji naukowej interdyscyplinarnego zespołu, jaki uformował się wokół naszej konferencji, dzięki której postulowany od jej początku holizm nabierze jeszcze bardziej realnych kształtów.

Rys historyczny

Cykl konferencji

inicjatorem był prof. M. G. Woźniak, który następnie pokierował zespołem organizatorów składającym się z pracowników Katedry Teorii Ekonomii (obecnie Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych) Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od 2004 roku w organizację tego przedsięwzięcia została włączona Katedra Ekonomii Stosowanej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Tytuł całego cyklu -

konferencji nadawany jest odrębny temat, który ukierunkowuje debatę na problemy, związane zwykle z najbardziej intrygującymi w danym okresie zjawiskami gospodarczymi.

2002r. -

2003r. -

ograniczania nierówności

2004r.-

gospodarczego i ograniczania nierówności społecznych

2005r.-

2006r.-

2007r.-

2008r. -

2009r. -

modernizacja gospodarki

2010r. -

ekonomicznej

2011r. -

ekonomicznej w czasach kryzysu

Konferencje cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem ze strony środowiska naukowego, a liczba uczestników rokrocznie zbliża się do stu osób. Jest to wydarzenie coraz bardziej rozpoznawane i doceniane wśród ekonomistów, czego wyrazem jest np. list gratulacyjny przesłany w tym roku na ręce prof. M. G. Woźniaka przez Prezesa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, prof. E. Mączyńską. Trwałym efektem konferencji, oprócz permanentnego zacieśniania współpracy naukowej jej uczestników, jest cykliczna, punktowana (6p.) publikacja konferencji ukazują się zwykle dwa lub trzy zeszyty, w efekcie aktualny dorobek to 21 tomów, zaś kolejne dwa są w trakcie procesu wydawniczego. Wykaz tych publikacji, łącznie ze spisem treści znajduje się na stronie Wydawnictwa UR: www.wydawnictwo.uniwrzeszow.pl